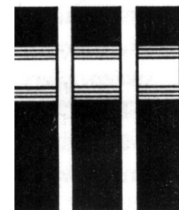

Vasváry Collection Newsletter

„Vixi, non inutilis”

Bakos Réka, Balogh Balázs, Fenyvesi Anna,
Fülemile Ágnes, Hegedűs István, Venkovits Balázs

Workshopoktól a közös kiállításig, kiállítástól a szakmai hálózatiig: az Észak-Amerikába irányuló magyar kivándorlás kutatásának új együttműködési modellje

Jelen tanulmány egy újonnan formálódó intézményközi és kutatói együttműködés első közös projektjét mutatja be. Egy magyar–amerikai kivándorlástörténettel foglalkozó workshopsorozat nyomán körvonalazódott egy, az Egyesült Államok alapításának 250. évfordulójához kapcsolódó kiállítási projekt, amely a magyar–amerikai kapcsolatok történetét személyes életutakon, meghatározó helyszíneken és történelmi korszakokon keresztül mutatja be. A tanulmány a kezdeményezés hátterét és koncepcióját ismerteti, valamint javaslatot tesz egy tartós szakmai együttműködési keret, egy intézményeken átívelő kutatói hálózat létrehozására.

Az együttműködés kezdetei

Az észak-amerikai magyar kivándorlás kutatása az elmúlt években ismét egyre nagyobb figyelmet kapott. Számos intézményi és közösségi kezdeményezés indult az emigráció örökségének hatékonyabb feltárására, digitalizálására és megőrzésére. Ezek a törekvések azonban (néhány kivételtől eltekintve) többnyire egymással párhuzamosan és egymástól függetlenül zajlottak, így a kutatói szinergiákban és az interdiszciplináris együttműködésekben rejlő lehetőségek nem, vagy csak kismértékben érvényesültek.

E felismerés nyomán született meg a javaslat egy olyan szakmai workshopsorozat megszervezésére, amely nem csupán tematikus előadások keretében mutatja be a jelenleg folyamatban lévő kutatásokat és kezdeményezéseket, hanem tudatosan a közös diskurzusra és az együttműködési lehetőségek feltérképezésére helyezi a hangsúlyt. A cél az volt, hogy átfogó képet kapjunk az észak-amerikai magyar emigráció és diaszpóra témakörében zajló projektekről, valamint hogy szakmai párbeszéd induljon a téma aktuális kérdéseiről és jövőbeli kutatási irányairól.

A workshoporozat egyúttal a kutatói közösség erősítését is szolgálja: olyan fórumként működik, ahol kutatói, levéltári, könyvtári, múzeumi és közösségi kezdeményezések képviselői nemcsak bemutatják munkájukat, hanem közösen gondolkodhatnak a lehetséges együttműködési irányokról.

Az első workshopra 2025 júniusában került sor, ahol az egyik kiemelt téma a digitalizáció, vizualizáció és adatbázis-építés volt, amelynek kérdéseit a résztvevők egy kerekasztal-beszélgetés keretében vitatták meg. Áttekintették a jelenleg zajló és tervezett digitalizációs projekteket, valamint azt, hogy a meglévő adatbázisok miként hasznosíthatók az emigrációkutatásban. Szó esett a források online hozzáférhetőségének lehetőségeiről és korlátairól, az adatstruktúrák összehangolásának szükségességéről, valamint az együttműködés technikai és intézményi kihívásairól.

A második kerekasztal egy lehetséges kivándorlástörténeti kiállítás vagy múzeum kérdését vetette fel. A résztvevők azt vizsgálták, hogy milyen jelenlegi kihívások azonosíthatóak az amerikai magyar közösségek identitásának megőrzésében, milyen formában mutatható be az amerikai magyar életvilág a hazai muzeológia eszköztárával és milyen nemzetközi jó gyakorlatok kínálnak követendő példákat. A diskurzus során az is felmerült, miként lehetne összekapcsolni a hazai közgyűjtemények anyagait a diaszpórában őrzött családi gyűjteményekkel.

A júniusi workshop résztvevői

A két beszélgetés közös tanulsága az volt, hogy mind egy átfogó digitális infrastruktúra, mind egy önálló emigrációs múzeum létrehozása jelentős előkészítést és erőforrást igényel. A találkozó ugyanakkor arra is rávilágított, hogy számos, jelenleg még kiaknázatlan lehetőség és szinergia rejlik a különböző intézmények és szakemberek hálózati és interdiszciplináris együttműködésében. A diskurzusok nyomán körvonalazódni kezdett egy konkrétabb, jubileum(ok)hoz kapcsolható

kezdeményezés: egy virtuális és fizikai formában is megvalósuló kiállítás koncepciója, amely a későbbi, nagyobb erőforrást igénylő tervek megvalósításához is alapot szolgáltat.

Az amerikai magyar örökséget bemutató kiállítás az Egyesült Államok alapításának 250. évfordulójára

Az Amerikai Egyesült Államok idei, 250. évfordulója, valamint az 1956-os forradalom 70. évfordulója kivételes lehetőséget kínál arra, hogy az Amerikába irányuló magyar kivándorlás történetét egy interaktív, kétnyelvű, és a jövőben tovább bővíthető kiállítási projekt keretében mutassuk be, amely egyúttal első lépése lehet egy intézményeket és kutatókat összefogó szakmai hálózat kialakulásának. A kiállítás célja, hogy egyetemek, levéltárak, könyvtárak, kutatóhelyek, múzeumok, valamint civil és közösségi kezdeményezések együttműködésében mutassa be a két ország történelmének közös pontjait és azok máig ható örökségét.

A kiállítás logója

A koncepció középpontjában egy virtuális kiállítás áll, amely a Magyar Nemzeti Levéltár által fejlesztett interaktív platformra épül. A digitális tárlat kivándorlási korszakokon, személyes életutakon és kulcsfontosságú helyszíneken keresztül mutatja be az elmúlt két és fél évszázad magyar–amerikai történetének legfontosabb fejezeteit. A kiállítás gerincét olyan személyes és családtörténetek alkotják, amelyek az elmúlt években kutatások vagy közösségi kezdeményezések révén gyűltek össze. A történetek a magyar kivándorlás különböző korszakain ívelnek át: az 1777-es kezdetektől a 19. század korai kapcsolatain és a századforduló nagy kivándorlási hullámán át, a

második világháborút követő időszak menekültjei és az 1956-os emigráció sorsán keresztül egészen a kortárs diaszpóra történetéig. Az életutak bemutatását az Egyesült Államok magyar vonatkozású helyszíneinek a feltérképezése egészíti ki, térbeli és történeti kontextust adva a személyes történeteknek.

A kiállítás célja nem csupán az amerikai magyarok történetének, emlékezetének megőrzése, hanem élő, közös örökségként való aktiválása is: egy folyamatosan bővülő digitális platformon keresztül, amely 2026 után is lehetőséget teremt kutatási, oktatási célú felhasználásra és közösségi együttműködésekre. A virtuális kiállítást egy utazó, fizikai tárlat egészíti ki, amely Magyarországon és az Egyesült Államokban egyaránt megtekinthető lesz. A nagyméretű roll-upokra épülő kiállítás közösségi eseményekhez, előadásokhoz és helyi bemutatókhoz kapcsolódik, lehetőséget teremtve arra is, hogy a helyi közösség tagjai saját családi emlékeikkel, dokumentumaikkal és történeteikkel kapcsolódjanak a kezdeményezéshez.

Célunk, hogy a projekt intézmények és szakemberek lehető legszélesebb együttműködésében valósuljon meg, és a lehető legtöbb évfordulós kezdeményezéshez kapcsolódjon Amerikában és Magyarországon egyaránt.

250 év – 250 személyes és családtörténet

A kiállítás egyik pillérét olyan személyes és családtörténetek alkotják, amelyek az elmúlt években különböző intézményeknél, kutatási projekteknél vagy közösségi kezdeményezések révén gyűltek össze. Ide tartoznak többek között a Magyar Nemzeti Levéltár által készített életútinterjúk, az Országos Széchényi Könyvtár emigrációtörténeti gyűjteményének oral history anyagai, a [Memory Project](#) videós interjúi, a Magyar Hollywood Tanács által összeállított, filmszakmához kapcsolódó életrajzok, az „[Óhazából az Újvilágba](#)” örökségprogram keretében feldolgozott családtörténetek, valamint olyan tanulmányok és gyűjtemények, amelyek magyar származású amerikaiak múltját, jelenét és hozzájárulását dokumentálják.

E forrásokra építve a kiállítás 250 életutat mutat be, Fabriczy Kováts Mihály amerikai függetlenségi háborúban játszott szerepétől egészen napjainkig követi a magyar jelenlét különböző formáit az Egyesült Államokban, beleértve a kortárs kutatók, művészek és közösségépítők életét is. A történetek kiválasztása tudatos szerkesztési elvek mentén történik: az életutak a magyar kivándorlás különböző korszakait, társadalmi rétegeit és foglalkozási csoportjait egyaránt reprezentálják. A kiállítás nem csupán a nevet szerzett vagy híressé vált magyarokat fogja bemutatni, hanem mindennapi emberek történeteinek keresztül emléket állít a századforduló idején az országot százezres nagyságrendben elhagyó paraszti származású kivándorlóknak is.

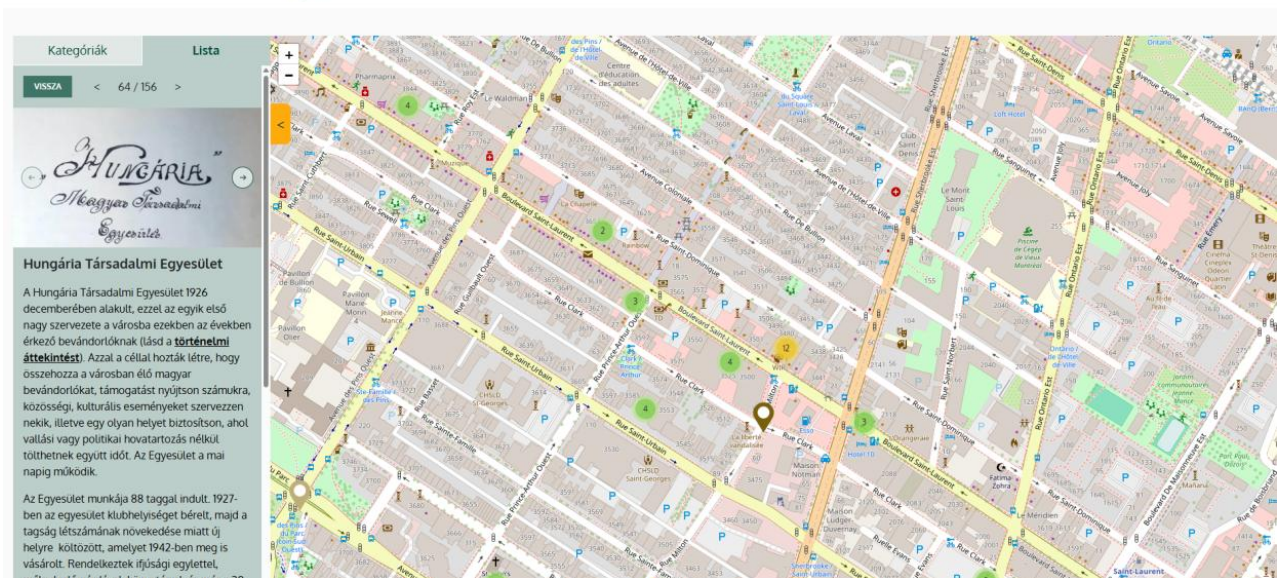

A virtuális kiállítás életútjait bemutató AToM platform

Az életutak és családtörténetek bemutatása a Magyar Nemzeti Levéltár vezetésével, az „Archives and Traces of Migration” (AToM) elnevezésű nemzetközi projektben kifejlesztett interaktív platformon történik. Az AToM platform egy digitális kiállítási felület, amely a migráció személyes történeteit vizuálisan, térképes alapon és forrásgazdagon teszi hozzáférhetővé. A világtérképre épülő felületen levéltári dokumentumok, fényképek, leírások és visszaemlékezések kapcsolódnak össze, kirajzolva a kivándorló életutak térbeli és történeti összefüggéseit.

50 magyar vonatkozású amerikai helyszín

A kiállítás második pillérét az amerikai magyar helyszínek bemutatása alkotja. A koncepció kidolgozásához a Debreceni Egyetemen fejlesztett, az Angol-Amerikai Intézet koordinálásával, Magyarország Montreali Főkonzulátusával és a Concordia Egyetemmel együttműködésben kialakított Mapping Montreal térképes platform nyújtott inspirációt. A „Magyar Montreal” feltérképezésére létrehozott digitális felület több mint 150 helyszínt mutat be mintegy százéves időtávban. A rövid leírások mellett dokumentumok, fényképek és videók segítségével ismerhetőek meg a város magyar templomai, szervezetei, emlékhelyei és közösségi eseményei. A platform levéltári és könyvtári kutatásokra, valamint interjúkra támaszkodik; az egyes helyszínekhez személyes beszámolók és további információkat tartalmazó hivatkozások is kapcsolódnak.

Magyar Montreal: közösségi programtól a megvalósulásig

A montreali projekt tapasztalataira építve Venkovits Balázs és Glant Tibor vállalták, hogy a Debreceni Egyetemen 2026 tavaszán tartott amerikanisztikai kurzusukon szemináriumi munka keretében készítik el a kiállításon bemutatni tervezett ötven meghatározó amerikai magyar helyszín többségének leírását egységes szempontrendszer szerint. A ‘Places’ modul célja, hogy a szélesebb közönség számára is kirajzolódjon az amerikai–magyar kapcsolatok és a magyar bevándorlás 250 éves történetének térbeli hálózata, valamint hogy a platform új oktatási és kutatási lehetőségeket kínáljon.

Az egyes helyszínek bemutatása egységesen kialakított szerkezetet követ: kétnyelvű leírások, alapvető történeti adatok és főbb dátumok mellett audiovizuális anyagok, archív dokumentumok és

további forrásokra mutató hivatkozások segítik a tájékozódást. A kiválasztott lokációk között főként amerikai magyar települések, valamint a ki- és bevándorláshoz kapcsolódó ikonikus helyszínek szerepelnek, mint Castle Garden, Ellis Island vagy Camp Kilmer.

Az utazókiállítás

A virtuális tárlatot egy fizikai utazókiállítás egészíti ki, amely nagy méretű roll-upokon mutatja be a főbb kivándorlási korszakokat, helyszíneket és a hozzájuk kapcsolódó történeteket. A kezdeményezést a szervezők már az előkészítés szakaszában megismertették a szakmai nyilvánossággal. 2025 decemberében a Kivándorlók öröksége workshopsorozat második rendezvényén, az MNL épületében bemutatták a kiállítás koncepcióját, javasolt felépítését és ütemezését.

Hegedűs István, Venkovits Balázs, Balogh Balázs, Fülemile Ágnes és Bakos Réka mutatják be a kiállítás koncepcióját a Magyar Nemzeti Levéltárban

A hivatalos meghirdetésre a projekt első támogatója, a megalakulásának 80. évfordulóját ünneplő Fulbright Bizottság adott lehetőséget. A Magyar Nemzeti Galériában 2026. január 26-án tartott ünnepségen Fenyvesi Anna, a Szegedi Tudományegyetem Angol-Amerikai Intézetének vezetője, ismertette a koncepciót, valamint a kiállítás beharangozó roll-up posztereit is láthatták az egybegyűltek.

Fenyvesi Anna prezentációja a Fulbright ünnepségen

Az ezt követő hónapokban a projekt több hazai fórumon bemutatkozott és az Egyesült Államokban is több eseményen megjelent áprilisban: az AHEA clevelandi konferenciáján, a washingtoni Hungarian Heritage Festivalon, valamint a Hungarian American Coalition évfordulós gáláján, a Kongresszusi Könyvtárban.

Az utazókiállítás első amerikai állomása június 6-án a New Brunswick-i Hungarian Festival volt, ahol a látogatók először találkozhattak a projekt fizikai formában is bemutatott anyagával. Magyarországon a kiállítás július elején indul: július 2-án a budapesti Amerikai Nagykövetség ünnepségéhez kapcsolódva a Várkert Bazárban jelenik meg a tárlat, majd július 3-án a Magyar Nemzeti Levéltár szakmai nyitőeseményét követően az utazókiállítás magyarországi körútja is kezdetét veszi az országos könyvtári és levéltári szervezet valamint az American Corner hálózat segítségével köszönhetően.

Közösségi közreműködés – részvételi történetalkotás

A kezdeményezés egyik fontos célkitűzése, hogy aktívan bevonja azokat a közösségeket, amelyek történetei a kiállításban megjelennek. A projekt tudatosan lép túl a hagyományos, kizárólag kutatók és intézmények által formált modellen, és a közösségi részvételre épülő gyűjtésre és történetmegosztásra invitál. A „Share Your Story” kezdeményezés keretében a hazatért amerikaiak magyarországi leszármazottai és az amerikai magyar közösségek tagjai saját családi történeteikkel, dokumentumaikkal, fényképeikkel és emléktárgyaikkal járulhatnak hozzá a közös örökség bemutatásához és megőrzéséhez.

A közösségi gyűjtés egyik fontos csatornája a Magyar Néprajzi Társaság által meghirdetett „Hazahozott álmok – Amerikás magyar emlékek és történetek gyűjtése” című pályázat, amely a kivándorlással és hazatéréssel kapcsolatos családi emlékek, történetek és tárgyak feltárását ösztönzi. A program keretében szervezett szakmai eseményen március 20-án a Néprajzi Múzeumban kutatók és gyűjtők közösen vitatták meg az amerikai emlékek dokumentálásának módszertani kérdéseit, valamint azokat a lehetőségeket, amelyek révén a családi emlékezetben fennmaradt történetek a tudományos kutatás és a közgyűjtemények számára is hozzáférhetővé válhatnak. A gyűjtés nemcsak a magyarországi kiállítási állomásokon és a kiemelt amerikai helyszíneken zajlik majd, hanem online felületen keresztül is, lehetőséget biztosítva arra, hogy a világ bármely pontján élő érdeklődők megoszthassák amerikai családi történeteiket és emlékeiket.

A Magyar Néprajzi Társaság által meghirdetett „Hazahozott álmok – Amerikás magyar emlékek és történetek gyűjtése” esemény előadói

A „Share Your Story” kezdeményezés reményeink szerint nemcsak új forrásokat tár fel, hanem hozzájárul ahhoz is, hogy az amerikai magyar kivándorlás története ne pusztán kutatási témaként, hanem élő, közösen formált örökségként jelenjen meg. A közösségi részvétel révén a kiállítás anyaga a tervek szerint folyamatosan bővül majd: a hozzájárulások beépülhetnek a virtuális platformba, és akár a fizikai kiállítás különböző állomásain is megjelenhetnek.

Közreműködők, partnerek, szponzorok és további tervek

A kiállítás megvalósítása több intézmény és szakmai műhely együttműködésének eredménye. A kezdeményezés motorját öt intézmény és program adja: a Magyar Nemzeti Levéltár, az ELTE Humán Tudományok Kutatóközpontja, a Debreceni Egyetem, a Szegedi Tudományegyetem, valamint az „[Óhazából az Újvilágba](#)” örökségprogram. A projekt megvalósításához számos partnerintézmény és szakmai együttműködő járul hozzá, akiknek részvétele nélkül a kezdeményezés nem jöhetett volna létre. Hálásak vagyunk mindazon partnereinknek és támogatóinknak, akik szakmai munkájukkal, erőforrásaikkal vagy anyagi támogatásukkal hozzájárulnak a projekt megvalósításához.

A kiállítás közreműködői, partnerei és szponzorai

Középtávú célunk a kiállítási platform továbbfejlesztésével a közgyűjteményi hungarikatartalmak közös felületen történő megjelenítése. Ez azért kulcsfontosságú, mert az egységes kereshetőség révén akadálytalan és gyors hozzáférést biztosítana a nemzeti kultúrkincsekhez, függetlenül azok fizikai lelőhelyétől. Ez a rendszerszintű integráció nemcsak a tudományos kutatást és az oktatást tenné hatékonyabbá, hanem a széles nyilvánosság számára is láthatóvá és megismerhetővé tenné a széttagolt intézményi adatbázisokban őrzött közös kulturális örökségünket.

Közös múlt, közös jövő – közös felelősség

Szakmai találkozóznak indult, és olyan közös vállalás lett belőle, amely a magyar kivándorlás örökségét nemcsak megőrzi, hanem láthatóvá, hozzáférhetővé és továbbgondolhatóvá teszi. A

workshopok és az első közös projekt – a 250. évfordulóhoz kapcsolódó kiállítás – azt üzenik: a diaszpóra története nem periférikus fejezet, hanem a magyar történelem szerves része.

Bízunk abban, hogy ez az együttműködési modell nem egyszeri kezdeményezés marad, hanem mintát ad további közös projektekhez – digitális gyűjteményekhez és lokális nyilvántartásokhoz, helyi kutatásokhoz, oktatási programokhoz és nemzetközi szakmai partnerségekhez.

Ennek érdekében létrehoztuk a HUNNA Kutatói Hálózatot (Hungarian North American Research Network), amely nyitott platformként kívánja összekapcsolni a kivándorlás- és diaszpórakutatással foglalkozó levéltárakat, könyvtárakat, múzeumokat, egyetemi intézeteket, civil szervezeteket és független kutatókat. A HUNNA célja a rendszeres szakmai párbeszéd, az információmegosztás és a közös projektfejlesztés elősegítése, valamint a strukturált magyar–amerikai szakmai együttműködés megerősítése.

Bízunk benne, hogy egyre többen csatlakoznak ehhez a közös munkához, és együtt formáljuk tovább az amerikai magyar örökség kutatásának és bemutatásának jövőjét!